

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

БІЛОЦЕРКІВЕЦЬ ВОЛОДИМИР ВІКТОРОВИЧ

УДК 330.34:338.1

**НОВА ЕКОНОМІКА:
ЗМІСТ, ГЕНЕЗА ТА АВАНГАРДНИЙ ХАРАКТЕР**

Спеціальність 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук**

Дніпропетровськ
2014

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі політичної економії Національної металургійної академії України Міністерства освіти і науки України (м. Дніпропетровськ).

Науковий консультант: доктор економічних наук, професор
Тарасевич Віктор Миколайович,
Національна металургійна академія України Міністерства освіти і науки України (м. Дніпропетровськ), завідувач кафедри політичної економії.

Офіційні опоненти: член-кореспондент НАН України,
доктор економічних наук, професор
Гриценко Андрій Андрійович,
Інститут економіки та прогнозування НАН України (м. Київ), заступник директора;

доктор економічних наук, професор
Бажал Юрій Миколайович,
Національний університет «Києво-Могилянська академія» Міністерства освіти і науки України, завідувач кафедри економічної теорії;

доктор економічних наук, професор
Яковенко Лариса Іванівна,
Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка Міністерства освіти і науки України, завідувач кафедри політичної економії.

Захист відбудеться «__» травня 2014 р. об __ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.080.01 при Державному вищому навчальному закладі «Національний гірничий університет» за адресою: 49005, м. Дніпропетровськ, просп. К. Маркса, 19, ауд. 4/53.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет» за адресою: 49005, м. Дніпропетровськ, просп. К. Маркса, 19.

Автореферат розісланий «__» квітня 2014 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.В. Трифонова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасне суспільство є ареною глибинних, багатопланових перетворень, у здійсненні яких важлива роль належить новій економіці. Соціально-економічні зміни охоплюють усі види діяльності, пронизують усі сфери суспільного життя, визначаючи відповідну мінливість поведінки економічних суб'єктів. З'являються та поширюються нові технології, створюються не існуючі раніше товари, формуються нові ринки та набувають самостійності їх окремі сегменти, прискорюється якісне оновлення продуктивних сил суспільства. Значущість перетворень є настільки великою, що з'являються передумови для фіксації економічною наукою феномену нової економіки, що набуває авангардного характеру. В умовах посилення глобалізації нова економіка не тільки стала невід'ємною складовою національних економік високорозвинених країн, але й поступово сформувала потужні осередки в інших економіках, у тому числі й України. Реалії сьогодення переконливо свідчать про неможливість утримання наявного рівня конкурентоспроможності національної економіки, забезпечення тривалої висхідної економічної динаміки без відповідного розвитку нової економіки. Проблеми визначення змісту нової економіки, її ролі в економічній динаміці, науково-технологічних засад пом'якшення ресурсних викликів, що стоять перед людством, зумовили активізацію наукових досліджень у цій сфері.

Нове у своїх технологічних та продуктових іпостасях, його значення та роль у забезпеченні економічного розвитку знаходилося в центрі уваги дослідників з самих витоків становлення економічної науки. Наукова спадщина таких видатних учених, як Каутілья, Ксенофонт, Платон, Аристотель, Т. Лукрецій, Фома Аквінський, Ібн-Халдун, А. Сміт, Д. Рікардо, Т. Мальтус, Ж.-Б. Сей, Дж. С. Мілль, А. Сен-Сімон, Ф. Ліст, Б. Гільдебранд, К. Маркс, Л. Гронлунд, К. Менгер, Ф. фон Візер, О. фон Бем-Баверк та ін. визначила теоретичні підвалини сьогоденного розуміння феномену нової економіки.

Подальшого поглиблення протягом ХХ - початку ХХІ ст. ці ідеї отримали в працях західних науковців, серед яких, насамперед, можна виділити: Р. Алкалі, Д. Белла, К. Боулдінга, Е. фон Вайцзеккера, Дж. Гелбрейта, Е. фон Гіппеля, Ж. Гросмана, Е. Гундлаха, У. Дайзарда, У. Демінга, П. Дракера, А. Етціоні, Х. Зібберта, Р. Інглегарта, М. Кастельса, К. Келлі, Х. Клодта, Г. фон Крогха, С. Кузнеця, Ф. Лінде, Ж. Ліотара, У. Ліппмана, Д. Мадсена, Д. Мартина, Г. Мінза, Д. Піазоло, П. Пільцера, П. Ромера, У. Ростоу, Т. Сакаїї, Р. Солоу, Е. Тоффлера, Ж. Фурастьє, Дж. Фурта, Дж. Хьюї, Й. Шумпетера та ін., які сконцентрували увагу на механізмах вирішення проблем, що виникають в умовах розвитку нової економіки в модернізованому суспільстві, її витоках, засадах реалізації та напрямках можливої еволюції, ролі знанневого та технологічного факторів у забезпеченні сучасного економічного зростання тощо.

Вагомий внесок у створення теоретичного підґрунтя дослідження нової економіки, визначення її специфічних для національної економіки ознак, особливостей її становлення, функціонування та розвитку в умовах ринкової трансформації та структурної кризи в нових незалежних країнах, їх інтеграції у глобальний простір належить представникам вітчизняної та російської науки, що, зокрема, знайшло відображення в роботах В. Александрової, О. Антипіної, Ю. Бажала, В. Базилевича, Д. Богині, В. Власюка, В. Гейця, О. Голіченка, Н. Гражевської, А. Гриценка, В. Дементьєва, Я. Жаліла, Г. Задорожного, М. Ігнацької, С. Ілляшенка, В. Іноземцева, Б. Кваснюка, Г. Клейнера, О. Лапка, В. Маєвського, В. Макарова, Б. Маліцького, А. Маслова, Л. Мельника, Л. Мяснікової, Ю. Пилипенка, В. Полтеровича, В. Савчука, В. Семиноженка, В. Сіденка, І. Стрелець, В. Тарасевича, Л. Федулової, А. Чухна, Л. Яковенко та ін.

Втім, при суттєвих досягненнях світової та вітчизняної науки в дослідженні нової економічної реальності, проблемними залишаються питання визначення сутності нової економіки, критеріїв фіксації її складових елементів, передумов, особливостей та етапів її генези, що, в свою чергу, заважає розробці конкретних рекомендацій щодо сприяння її розвитку в умовах України. Слід констатувати певну дискусійність проблеми нової економіки в сучасній економічній теорії навіть на термінологічному рівні. Альтернативні визначення новоекономічного суперечать одне одному, зосереджують увагу при розкритті його сутності на інноваційних, інформаційних, знанневих, комунікаційних, цифрових або технологічних аспектах, на перманентності економічного зростання, зменшенні чи посиленні ресурсної залежності, зміні ціннісних орієнтирів тощо. Недостатня увага сучасної науки до холістичних, самоорганізаційних підвалин нової економіки, як самостійного феномену, перешкоджає її інтегративному баченню, обумовлює надлишкову концентрацію дослідницьких зусиль на вивченні окремих сторін цілісного явища, що затіняє об'єктну єдність зовні самостійних складових нової економіки.

Як наслідок, певна термінологічна розмитість новоекономічного, нечіткість його кордонів та критеріїв ускладнюють дослідження його витоків, місця та значення в розвитку національної економіки. Неузгодженість на теоретичному рівні віддзеркалюється на практиці – з'являються розбіжності у формулюванні пріоритетів новоекономічного розвитку, ролі держави в його забезпеченні, конкретизації напрямів та змісту відповідної державної політики. Отже, актуальність для вітчизняної економіки та недостатнє вивчення проблеми генези та змісту нової економіки, її велика теоретична та практична значущість обумовили вибір теми дисертаційного дослідження, визначили його мету та відповідні наукові завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану держбюджетних науково-дослідних робіт Національної металургійної академії України Міністерства освіти і науки України за темами: «Проблеми теорії та практики перехідної економіки України»

(номер держреєстрації 0100U000751, 2000-2002 рр.), в рамках якої автором досліджено особливості розвитку транзитивної економіки, передумови економічного зростання в Україні та роль держави в його підтримці; «Перехідна економіка: теорія, методологія, політика» (номер держреєстрації 0103U003232, 2003-2005 рр.), в якій безпосередньо автором проаналізовано проблеми та наслідки становлення нової економіки в умовах транзитивних перетворень; «Методологія управління підприємствами різних організаційно-правових форм та форм власності» (номер держреєстрації 0107U001146, 2007-2017 рр.), у межах якої автором розкрито роль інформації та знань в забезпеченні економічного розвитку; «Дослідження основ та закономірностей розвитку національної економіки в контексті глобалізації» (номер держреєстрації 0108U001721, 2008-2009 рр.), у межах якої здобувачем визначено альтернативні стратегії поведінки економічних суб'єктів в умовах неоекономічної глобалізації, розкрито їх переваги та обмеження; «Дослідження основ та інститутів інноваційної динаміки національної економіки в умовах глобалізації» (номер держреєстрації 0110U003241, 2010-2012 рр.), у рамках якої здобувачем було розкрито теоретико-методологічні підходи до аналізу проблеми генези нової економіки, запропоновано моделі її становлення, функціонування та розвитку, визначено особливості еволюції нової економіки в умовах глобалізації.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є наукове обґрунтування та формування теоретико-методологічних засад пізнання змісту та генези нової економіки, визначення перспектив її розвитку в умовах України.

Відповідно до мети дослідження у процесі виконання роботи були поставлені та вирішені наступні **завдання**:

- визначити базовий методологічний підхід до дослідження змісту та генези нової економіки та розкрити її загальні характеристики;
- розкрити сутність та зміст нової економіки як відносно самостійного феномену;
- обґрунтувати взаємозв'язок між еволюцією економіки та нової економіки;
- встановити умови прискорення генези нової економіки;
- дослідити цивілізаційні аспекти особливостей генези нової економіки;
- виявити основні типи нової економіки та з'ясувати їх характеристики;
- розробити моделі становлення, функціонування та розвитку нової економіки;
- з'ясувати особливості та базові критерії динаміки нової економіки;
- розкрити специфіку конфігурацій кривих попиту та пропозиції в умовах нової економіки постіндустріального типу;
- виявити передумови набуття новою економікою авангардного характеру;
- обґрунтувати новоекономічні засади сучасної економічної динаміки;
- охарактеризувати особливості економічної циклічності в умовах розвитку сучасної нової економіки.

Об'єктом дослідження є сукупність економічних відносин, що виникають у процесі становлення, функціонування та розвитку нової економіки.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні аспекти генези і змісту нової економіки та набуття нею авангардного характеру.

Методи дослідження. Дослідження ґрунтується на теоретико-методологічних положеннях провідних закордонних та вітчизняних учених-економістів, присвячених проблемам нової економіки. Для вирішення завдань, поставлених у дисертаційній роботі, було використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: холістичний – при визначенні сутності та змісту нової економіки; автопоезису – при розкритті авангардного характеру нової економіки постіндустріального типу як нерівноважної цілісності, що залишається глобально сталою; ризомний – при з'ясуванні особливостей еволюції генетично неспоріднених елементів нової економіки; аналізу та синтезу – при дослідженні альтернативних підходів до визначення змісту нової економіки, виявленні її інтегративного характеру; наукової абстракції – при виділенні основних критеріїв розмежування складових нової економіки; економіко-математичного моделювання – при дослідженні принципів особливостей становлення, функціонування та розвитку нової економіки, визначенні мікро- та макроекономічних аспектів її еволюції.

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі та нормативно-правові акти державних органів України, дані статистичних баз Державного комітету статистики України, Світового Банку, Бюро економічного аналізу, Національного бюро економічних досліджень, Організації економічного співробітництва та розвитку, Міжнародного валютного фонду, Федеральної резервної системи, Євростату, інших міжнародних організацій, монографічні дослідження вітчизняних та іноземних вчених, матеріали наукових конференцій та періодичні видання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що завдяки застосуванню ризомної версії методу холістичного автопоезису розроблено концептуальні основи змісту, генези та авангардного характеру нової економіки. Основні результати, що отримані в результаті дослідження, становлять наукову новизну та виносяться на захист, полягають у наступному:

вперше:

- визначено якісні ознаки нової економіки: а) нова економіка є самоорганізаційною, саморекурентною та самореферентною автопоетичною цілісністю; б) дифузія елементів нової економіки відбувається стрибкоподібно та розривно, з набуттям ризомних ознак; в) нова економіка виступає генератором економічних перетворень, а її елементам притаманна висока схильність до багатоваріативної мінливості та оновлення;

- виділено основні типи нової економіки та їх особливі характеристики, а саме: 1) нова економіка доіндустріального типу, якій притаманне домінування продуктивних оновлень при другорядності технологічних модернізацій; 2) нова

економіка індустріального типу, атрибутом якої є рекурентний рух від переважання продуктивних перетворень до домінування технологічних оновлень та до збалансовано-несиметричних продуктово-процесових метаморфоз; 3) нова економіка постіндустріального типу, визначальною рисою якої є авангардний характер з концентрацією зусиль виробників, насамперед, на авангардних процесових інноваціях і розробці на їх базі широкого спектру диверсифікованих новоекономічних благ, наслідком чого є особлива інтенсивність динаміки нової економіки у сфері послуг, виробництві благ довгострокового користування, інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), обривне скорочення життєвого циклу новоекономічних благ з його завершенням до втрати ними споживчих властивостей;

- визначено як один з базових критеріїв динаміки нової економіки зміну обсягів надрент споживачів, головними способами нарощування яких є: а) гетерогенізація базового блага; б) поступальні модернізації гомогенного блага; в) раптові утворення нових сукупностей новоекономічних благ, позначених кардинально відмінними споживчими властивостями; г) поява нових, «синтетичних» благ, набір споживчих властивостей яких синтезований з наборів інших неспоріднених благ;

- обґрунтовано головні передумови переходу до нової економіки індустріального типу, а саме: різке посилення демографічно-ресурсних викликів у постпандемічний період XIV ст. у сполученні із низьким рівнем ефективності праці та нестачею капіталу детермінували компенсаційне зростання продуктивності праці на основі радикальних організаційних та технологічних модернізацій. Вони закріпились та посилились у результаті другої хвилі дисбалансів, зумовленої Великими географічними відкриттями, що визначило локалізацію та хронологію трансформації нової економіки;

удосконалено:

- теоретичні уявлення про зародження нової економіки, а саме: доведено, що елементи нової економіки в латентному вигляді з'явилися на початку біосоціо-економічного генезу людини та поступово узвичаювались у процесі унаочнення в умовах надзвичайно загальмованого суспільного розвитку. Обґрунтовано, що первинна поява нової економіки відбувалась синхронно із зародженням економіки;

- характеристика цивілізаційних особливостей генези нової економіки, а саме: виокремлено дві базові стратегії поведінки економічного суб'єкту в умовах зростаючої ресурсної кризи, притаманних у різній мірі традиційним та технологічним цивілізаціям. Доведено переваги стратегії, що передбачає споживчу орієнтацію, та обґрунтовано виконання стратегією споживчого самообмеження функції амортизатора, здатного нейтралізувати в середньостроковій перспективі надто різкі невідповідності між зростаючими потребами й обмеженими засобами їх задоволення;

- концептуальні підходи до визначення конфігурацій кривих попиту та про-

позиції сучасних новоекономічних благ, а саме: показано, що крива попиту має вигляд близький до стандартного, хоча це не виключає її певних модифікацій (зубчастість у випадку споживання кількох інваріантів гетерогенного блага або випуклість до початку координат – для мережевих благ); доведено неможливість від’ємного куту нахилу кривих пропозиції таких благ у короткостроковому періоді та вірогідність їх реконфігурації з набуттям низхідного характеру у довгостроковому періоді;

- обґрунтування особливостей генези нової економіки постіндустріального типу. Доведено, що перехід до третього етапу еволюції нової економіки розпочався у 70-х рр. ХХ ст. та отримав явного виразу наприкінці 80-х рр. Ознаками набуття новою економікою авангардного характеру в розвинених країнах стали порушення базових співвідношень між середньою та граничною схильністю до споживання, різке зростання обсягу автономного споживання, суттєві метаморфози у міжгенераційній та інтергенераційній структурі доходів і споживання тощо.

дістали подальшого розвитку:

- економіко-математичний апарат моделювання економічної динаміки з ендогенним фактором НТП, а саме через включення параметру розвитку ІКТ, що дозволило визначити чинність ефектів масштабу та «переливу» як детермінант випереджального економічного зростання в багатонаселених країнах лише за умови широкого використання новоекономічних ІКТ, і, таким чином, пояснити технологічне домінування економічно розвинених країн та наздоганяюче економічне зростання в низці країн, що розвиваються;

- пояснення емпіричного парадоксу біфокального розподілу сучасних країн на групи багатих та бідних, насамперед, існуванням умов для виробництва та споживання авангардної новоекономічної продукції;

- визначення нової економіки постіндустріального типу як економічної категорії в частині актуалізації економічних відносин, що виникають між економічними суб’єктами в процесі: а) споживання нових благ в умовах зростання питомої ваги знань та інформаційноємних продуктів у споживчих наборах; б) виробництва новоекономічних благ за обставин стрімкого технологічного оновлення, демасифікації, зростаючої продуктивності та спадної ресурсоемності; в) розподілу результатів виробництва в умовах збільшення доходів креативних фахівців, здешевлення низькокваліфікованої робочої сили та поглиблення диференціації середнього класу; г) обміну на перманентно мінливих ринках нових благ у розрізі поширення мережевих ефектів, тенденцій локальної монополізації ринків та посилення конкуренції в глобальному вимірі, динамічного перерозподілу рент між виробниками та споживачами;

- теоретичне обґрунтування впливу нової економіки на довгі хвилі М. Кондратьєва, а саме: отримано емпіричну правильність поступового скорочення тривалості довгострокових хвиль, що пояснюється специфікою дії ефекту Ноя

в умовах часового ущільнення технологічно-споживчих трансформацій;

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення результатів дослідження полягає в розробці рекомендацій, що можуть сприяти прискоренню процесів генези нової економіки України.

Основні теоретичні положення та висновки дисертаційної роботи були використані при формуванні проекту Програми соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2014 рік, затвердженої рішенням Дніпропетровської обласної ради № 403-23/VI від 27.12.2013 р., а також під час формування проекту стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року (довідка № 167/0/31-14 від 30.01.2014 р.), вони враховані при оцінці напрямів розширення лінійки послуг ТОВ «Приват-Авто» (довідка № 20.03.13-01/к від 20.03.2013 р.), при розробці заходів щодо активізації залучення працівників до інноваційної, новаторської діяльності ЗАТ «КБ ПриватБанк» (довідка № 27.000/5-1944 від 25.03.2013 р.), а також використовуються у навчальному процесі у Національній металургійній академії України Міністерства освіти і науки України при викладанні дисциплін «Політична економія», «Історія економіки та економічної думки», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Національна економіка», «Міжнародна економіка» (довідка № 01/08-17 від 21.01.2014 р.), у Вищому навчальному закладі «Державний інститут підготовки та перепідготовки кадрів промисловості» Міністерства освіти і науки України при викладанні дисциплін «Макроекономіка», «Економічна історія», «Історія економічних учень» (довідка № 01-07-194/1 від 15.11.2013 р.), у Дніпропетровському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України Міністерства освіти і науки України при викладанні дисциплін «Прогнозування», «Державне управління в економічній сфері» та «Міжнародні економічні відносини» (довідка № 03/1-1-06-48 від 20.01.2014 р.), у Дніпропетровському університеті ім. А. Нобеля при викладанні дисциплін «Національна економіка», «Міжнародна економіка» та «Міжнародні стратегії економічного розвитку» (довідка № 061 від 27.01.2014 р.), що знайшло відображення у підготовлених автором розділах п'яти підручників і двох навчальних посібників із указаних дисциплін, затверджених Міністерством освіти і науки України: «Економічна теорія» (лист МОН України № 14/18.2-218 від 01.02.2005 р.), «Міжнародні стратегії економічного розвитку» (лист МОН України № 14/18.2-862 від 03.04.2006 р.), «Національна економіка» (лист МОН України № 1.4/18-Г-1586 від 03.07.2008 р.), «Економічна теорія. Макроекономіка» (лист МОН України № 1/11-7034 від 29.07.2010 р.), «Економічна теорія. Національна економіка» (лист МОН України № 1/11-7034 від 29.07.2010 р.), «Міжнародна економіка» (лист МОНмолодьспорту України № 1/11-4087 від 25.05.2011 р.), «Історія економічних вчень» (лист МОНмолодьспорту України № 1/11-19029 від 12.12.2012 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є завершеним науко-

вим дослідженням, в якому викладено авторський підхід до вирішення проблеми генези нової економіки, визначення її змісту та засад історичної еволюції. Наукові положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист, одержані автором самостійно. Особистий внесок здобувача у роботах, опублікованих у співавторстві, відображено у списку праць за темою дисертації.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження доповідались та обговорювались на 41 конференціях, конгресах та форумах, зокрема: научної конференції «Ломоносовские чтения-2004» (г. Севастополь, 4-5 мая 2004 г.), V Международной Кондратьевской конференции «Закономерности и перспективы трансформации общества» (г. Санкт-Петербург, Россия, 19-22 октября 2004 г.), Международной научно-теоретической конференции «Экономико-политическая экономия – теоретическая экономия как дисциплинарные формы организации экономической науки (к 200-летию политэкономии)» (г. Алматы, Казахстан, 19-20 ноября 2004 г.), Всеукраїнській науково-практичній конференції, присвяченій 70-річчю факультету економіки і менеджменту НМетАУ (м. Дніпропетровськ, 26-28 жовтня 2005 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Шевченківська весна» (м. Київ, 2-3 березня 2006 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні моделі і методи прогнозування соціально-економічних процесів (ПСЕП-2006)» (м. Київ, 13-14 квітня 2006 р.), II Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Проблеми глобалізації та моделі стійкості розвитку економіки» (м. Луганськ, 19-21 квітня 2006 р.), науково-практичній конференції «Регіональні проблеми та перспективи розвитку ринків збуту промислової продукції» (м. Київ, 6-7 грудня 2006 р.), IV Міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-економічні реформи в контексті інтеграційного вибору України» (м. Дніпропетровськ, 15-16 березня 2007 р.), Международной конференции студентов, аспирантов и молодых ученых «Ломоносов-2007» (г. Москва, Россия, 11-14 апреля 2007 г.), II міжвузівській науково-практичній конференції «Євроінтеграційний вибір України та проблеми макроекономіки» (м. Дніпропетровськ, 26 квітня 2007 р.), XV Міжнародній науковій конференції молодих науковців «Наука і вища освіта» (м. Запоріжжя, 17-18 травня 2007 р.), Международной научно-практической конференции «Новое качество экономического роста: инновации, инвестиции, конкурентоспособность» (г. Минск, Беларусь, 25-26 октября 2007 г.), IX науково-практичній конференції «Соціально-економічні проблеми регіонального розвитку» (м. Павлоград, 30 листопада 2007 р.), III міжвузівській науково-практичній конференції «Євроінтеграційний вибір України та проблеми макроекономіки» (м. Дніпропетровськ, 17 грудня 2007 р.), IV міжвузівській науково-практичній конференції «Євроінтеграційний вибір України та проблеми макроекономіки» (м. Дніпропетровськ, 23 квітня 2008 р.), Международной научной конференции «Экономическая теория инновационного развития» (г. Москва, Россия,

23-25 апреля 2008 г.), науково-практичній конференції «Іноземні інвестиції як чинник розвитку малого та середнього бізнесу в Україні» (м. Дніпропетровськ, 17 жовтня 2008 р.), V Всеукраїнській науково-практичній конференції «Євроінтеграційний вибір України та проблеми макроекономіки» (м. Дніпропетровськ, 11 грудня 2008 р.), Международной научной конференции «Инновационное развитие экономики России» (г. Москва, Россия, 22-24 апреля 2009 г.), VI Міжнародній науково-практичній конференції «Євроінтеграційний вибір України та проблеми макроекономіки» (м. Дніпропетровськ, 24 квітня 2009 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки України» (м. Дніпропетровськ, 28-30 травня 2009 р.), VII Міжнародній науково-практичній конференції «Євроінтеграційний вибір України та проблеми макроекономіки» (м. Дніпропетровськ, 24 грудня 2009 р.), науковій конференції «Державне антикризове управління національною економікою: світовий досвід та проблеми України» (м. Київ, 14-15 квітня 2010 р.), VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Євроінтеграційний вибір України та проблеми макроекономіки» (м. Дніпропетровськ, 22 квітня 2010 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Економіка і управління у промисловості» (м. Дніпропетровськ, 28-29 жовтня 2010 р.), VII Международной Кондратьевской конференции «Контуры экономики будущего» (г. Москва, Россия, 22-23 ноября 2010 г.), X Міжнародній науково-практичній конференції «Євроінтеграційний вибір України та проблеми макроекономіки» (м. Дніпропетровськ, 22 березня 2011 р.), II Международной научной конференции «Перспективы инновационного развития Республики Беларусь» (г. Брест, Беларусь, 19-20 мая 2011 г.), II Міжнародній науково-практичній конференції «Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення» (м. Дніпропетровськ, 1 жовтня 2011 р.), XI Міжнародній науково-практичній конференції «Євроінтеграційний вибір України та проблеми макроекономіки» (м. Дніпропетровськ, 8 грудня 2011 р.), IV Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми формування нової економіки ХХІ-століття» (м. Київ, 22-23 грудня 2011 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми реалізації науково-творчого потенціалу молоді: пошуки, перспективи» (м. Дніпропетровськ, 17 лютого 2012 р.), науково-практичній конференції «Економічна кібернетика: Реалії часу» (м. Дніпропетровськ, 1-3 березня 2012 р.), XII Міжнародній науково-практичній конференції «Євроінтеграційний вибір України та проблеми макроекономіки» (м. Дніпропетровськ, 29 березня 2012 р.), III Всесвітньому Нобелівському конгресі «Роль економічної науки у формуванні національних стратегій» (м. Дніпропетровськ, 17-18 травня 2012 р.), III Международной научной конференции «Перспективы инновационного развития Республики Беларусь» (г. Брест, Беларусь, 26-28 мая 2012 г.), III Міжнародній науково-практичній конференції «Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення» (м. Дніпропетровськ, 1 жовтня 2012 р.), II Российском экономическом

конгресі (г. Суздаль, Росія, 18-22 лютого 2013 г.), міжвузівській конференції «Економічна кібернетика: інноваційний підхід в управлінні» (м. Дніпропетровськ, 1 березня 2013 р.), ХХІІ Міжнародній науково-практичній конференції ІІ Міжнародного шумпетерівського економічного форуму (м. Чернівці, 26-27 вересня 2013 р.).

Публікації. Основні положення та найважливіші результати дисертаційного дослідження опубліковані автором у 83 наукових працях, виконаних автором самостійно та у співавторстві, з них: монографії, підготовлені одноосібно – 1, колективні монографії – 6, статті у наукових фахових виданнях – 29, з яких у виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз – 8, матеріали конференцій – 41, в інших виданнях – 6. Загальний обсяг опублікованого матеріалу, що належить особисто здобувачеві, становить 69,04 др. аркушів.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається із вступу, п'ятьох розділів та висновків. Загальний обсяг основної частини роботи становить 399 сторінок, у дисертації розміщено 26 таблиць, 50 рисунків, 6 додатків, список використаних джерел становить 646 найменувань, викладених на 58 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету, визначено об'єкт, предмет, основні завдання дослідження, представлено елементи наукової новизни, розкрито теоретичну та практичну значимість отриманих результатів, форми їх апробації та використання.

У першому розділі «**Теоретико-методологічні засади дослідження нової економіки**» розкрито онтологічні та гносеологічні засади дослідження нової економіки та особливості її історичної генези, обґрунтовано теоретико-методологічні підходи до визначення сутності та змісту нової економіки.

На підставі дослідження історичного розвитку наукових уявлень про основи нової економіки, розкриття специфіки еволюції відповідних концепцій дисертантом обґрунтовано відсутність в сучасній економічній науці узгодженого розуміння змісту нової економіки. Разом з тим, окреслено два найбільш загальних підходи щодо обрання вихідного критерію розвитку за неоекономічним вектором: технологічної організації суспільства або знань як одного з найважливіших виробничих ресурсів. Показано, що подібний критеріальний поділ є дещо схематичним, оскільки в сучасній науці поширеним є розуміння феномену нової економіки в синтетичному ракурсі, що фактично передбачає поєднання її технологічних та гностичних основ. Визначена доречність такого синтезу за умов посилення невизначеності, нелінійності та турбулентності економічної реальності, коли жорстка монокритеріальність стає для наукового дослідження непринятною та лише його холізація створює передумови отримання репрезентативних результатів.

Дослідження гностично- та технологічно-орієнтованих підходів до розумін-

ня основ нової економіки в історичному контексті дозволило виявити особливості їх еволюції, розкрити онтологічні передумови появи сучасних альтернативних підходів в економічній науці щодо сутності та змісту нової економіки як самостійного явища. Показано, що перехід до нових стандартів господарської діяльності відбувається поступово, властивості нового спочатку притаманні лише окремим явищам та процесам і виступають у нерозвинутій, ембріональній формі, але надалі починають розповсюджуватись, утворювати кластери нового та дифундувати в соціально-економічний організм старого. Тим самим забезпечується поява та розгортання якісно відмінного феномену. Іманентні йому властивості характеризуються настільки значними коливаннями та відхиленнями в просторово-часовому аспекті, а дійти науковому співтовариству однастайності в категоріальній визначеності цієї сукупності явищ нетрадиційного до того важко, що не існує навіть єдності щодо назви цього феномену.

З іншого боку, показано можливість використання вітчизняними вченими нагромадженого західною економічною наукою багатого теоретичного багажу дослідження феномену нової економіки лише за умови проведення його істотної ревізії та відповідного коригування, оскільки він створювався на онтологічних підґрунтях, суттєво відмінних від особливостей української економіки. У цьому ракурсі доведено недостатню адекватність наявного категоріально-понятійного апарату концепцій нової економіки як наслідку тривалої недооцінки значення цілісного, нерозривного, поліморфного у вітчизняній науці та категоріального в «економікс». Обґрунтовано, що нову економіку можна розглядати як найсучаснішу складову економіки, її частину, що втілює в собі найостанніші досягнення людства в технологічному, консумаційному, організаційному та ін. ракурсах. Залежно від динаміки поступу за кожним з них нову економіку в сучасному її вигляді репрезентуватимуть або високі технології у виробництві (як елементи інформаційної, технотронної чи цифрової економік), нові, незвідані блага (як прояви мережевої чи сервісної економік), метаморфози у виробничих відносинах (як ознаки меритократичної та нетократичної економік) тощо. Проте з появою новішого такі утілення позбавлятимуться попереднього статусу. У цьому розумінні нова економіка є передовою частиною економіки, елементам якої в усьому їх різноманітті та цілісності притаманна висока схильність до мінливості та багатоваріативного оновлення.

Узагальнення наукових підходів до визначення сутності, змісту, генези явищ новоекономічної природи дозволило дійти висновку, що передумовою ефективного дослідження нової економіки стає врахування притаманних їй стохастичності змін, хаотичності розвитку, делінеаризації тощо. Це вимагає модернізації методологічної платформи, пошуку підходу, що забезпечить розкриття руху нової економіки, як множини елементів, позначених спільними для них властивостями. У зв'язку з цим у дисертаційному дослідженні запропоновано застосування ризо-

мної версії методу холістичного автопоезису як базового методу, що задовольняє вимогам цілісного сприйняття явищ нової економіки в усьому їх різноманітті, взаємозв'язку і взаємозалежності та має ефективний інструментарій дослідження її складових, розкриття механізмів становлення, функціонування та розвитку нової економіки як цілісності. Застосування холістичного методу передбачає розгляд нової економіки не як певної сукупності елементів, а як ансамблю комплементарних компонентів, позначених цілою мережею взаємозв'язків та поєднаних загальними властивостями, забезпечує фіксацію об'єкту в його еволюційному русі залежно від обраної стратегії пристосування, викреслює детерміністський механіцизм. При цьому залишається за об'єктом здатність до саморозвитку, самовдосконалення та закріплюється за ним властивість свободи, незводимості вибору до формального поєднання детермінант. У дисертаційній роботі показано, що саме холістичний метод виступає найбільш загальною фундаментальною платформою дослідження нової економіки. З іншого боку, її якісні ознаки, як самовідтворювальної, самоорганізаційної, самореферентної цілісності постулюють автопоетичний характер неоекономіки та детермінують розширення методологічного інструментарію її дослідження через включення методу автопоезису. У свою чергу, притаманність новій економіці, як автопоетичній цілісності, властивостей зчеплення, гетерогенності, множинності, неважливості розриву та декалькоманії обумовлює її розгляд, як явища ризомної природи, та визначає адекватність застосування для її вивчення ризомної версії методу холістичного автопоезису.

У другому розділі **«Концептуальні основи та змістовні характеристики нової економіки»** розкрито витoki та концептуальні основи нової економіки, визначено її змістовні характеристики та критеріальні ознаки, досліджено рушії та цивілізаційні засади її еволюції.

Дослідження нової економіки в розрізі беллівської тріади «доіндустріалізм-індустріалізм-постіндустріалізм» дозволяє зафіксувати поступове посилення її ролі та спрогнозувати подальше зростання чисельності та багатоманітності її проявів, збільшення питомої ваги неоекономічного в умовах прискорення науково-технічного прогресу, появи все нових товарів та послуг в економіці постійного оновлення та модернізації. Зрозуміло, що це приведе до появи ще не існуючих, омайбутнених її форм, змістовно збагатить нову економіку.

Показано, що розуміння нової економіки як цілісності можливе лише на консолідуючій платформі. Це передбачає зміщення акцентів у дослідженні від окремого на користь загального, на основі інтеграції локальних дефініцій, що забезпечить їх єдність та комплементарність у межах цілісного сприйняття явища. У даному контексті нова економіка, як економічна категорія, є певним віддзеркаленням сукупності економічних відносин, що виникають у процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання ноекономічних за змістом благ або «необлаг». Запропоновано вдосконалення визначення нової економіки постіндустріального

типу як економічної категорії в частині актуалізації економічних відносин, що виникають між економічними суб'єктами в процесі: а) споживання нових благ в умовах зростання питомої ваги знанне- та інформаційноємних продуктів у споживчих наборах; б) виробництва новоекономічних благ за обставин стрімкого технологічного оновлення, демасифікації, зростаючої продуктивності та спадної ресурсоємності; в) розподілу результатів виробництва в умовах збільшення доходів креативних фахівців, здешевлення низькокваліфікованої робочої сили та поглиблення диференціації середнього класу; г) обміну на перманентно мінливих ринках нових благ у розрізі поширення мережевих ефектів, тенденцій локальної монополізації ринків та посилення конкуренції в глобальному вимірі, динамічного перерозподілу рент між виробниками та споживачами, появи нових технологічно витончених способів взаємодії між економічними акторами.

Визначено пріоритетність консумаційного трактування необлага. Показано, що нове благо має суттєві відмінності від його попередника, а споживачі фіксують істотні розбіжності між цими благами в споживчих якостях. Їх нетотожність означає здатність нового блага задовольнити видозмінену потребу, неідентичну колишній. Формування необлага може бути пов'язано як з розширенням сфери його застосування з отриманням субституціональних властивостей стосовно інших благ, так й зі звуженням переліку його функціональних можливостей, як результату поглибленої спеціалізації. Отримання статусу нового блага є процедурою, що передбачає його легітимізацію, як самостійного блага на дескриптивному рівні, через надання йому вербального ідентифікатора. Статусна субстанціоналізація необлага передбачає наявності у нього атрибутів: 1) новопотребового – усвідомлення людиною виникнення нової потреби; 2) утилітарного – притаманність благау таких властивостей, що роблять його придатним для задоволення нової потреби; 3) каузального – розуміння людьми каузального зв'язку між споживанням цього блага та реалізацією нової потреби; 4) імплементаційного – існування можливості безпосереднього застосування даного блага для її задоволення. Критерій новизни блага є локальним і відносним. У сучасних умовах, як показують розробки Г. Маркузе та Е. Фрома, агресивна збутова політика фірм досить часто формує у споживачів оманливе сприйняття мінімально відмінних інваріантів благ, як необлаг.

Розкрито змістовну близькість, але нетотожність нової економіки та постіндустріальної, сервісної, інформаційної, знанневої економік, оскільки множини їх елементів не взаємоеквівалентні (рис. 1), а новій економіці притаманні наступні якісні ознаки: 1) вона є самоорганізаційною, саморекурентною та самореферентною автопоетичною цілісністю; 2) дифузія її елементів відбувається емерджентно та розривно, з набуттям ризомних ознак; 3) вона є носієм трансформаційного потенціалу, а її елементам притаманна висока схильність до мінливості, поліваріативності, трансформації у нові версії.

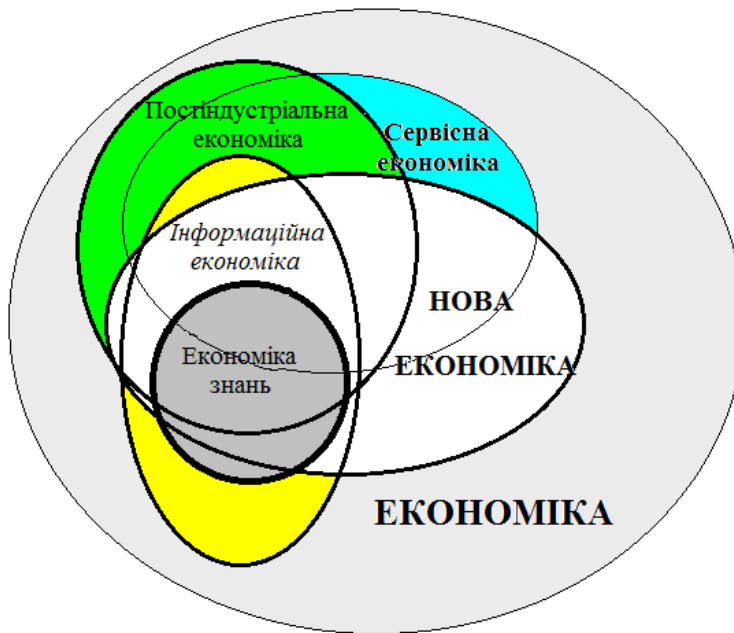

Рис. 1. Взаємоперетинання ареалів нової, сервісної, постіндустріальної, інформаційної, знаннєвої економік

Виявлено низку передумов прискорення еволюції нової економіки в умовах занепаду традиційного суспільства. Якщо до XIV ст. спостерігалась тенденція до нівелювання відмінності між територіально локалізованими кластерами неоекономічного, то у подальшому їх диференціація почала зростати зі швидкістю, яку була вже не в змозі компенсувати тенденція до поступового згладжування. У ці часи пандемія чуми призвела до суттєвого скорочення населення в окремих регіонах, що не тільки не зумовило їх неоекономічну периферізацію, але й стало передумовою переобрання ними ролі лідерів за новоекономічним розвитком. Обґрунтовано, що саме екстремальний рівень дисбалансів між потребами та виробничими можливостями в постпандемічний період та неможливість його послаблення екстенсивним шляхом в умовах жорсткої обмеженості ресурсів визначило підвищення продуктивності праці, поширення мануфактурного виробництва. Демографічна криза мала асиметричний характер – незначне зменшення попиту на ремісничу продукцію з боку платоспроможних верств споживачів супроводжувалось різким скороченням кількості її виробників. Раптовий перехід до стану з різко зміненими параметрами став каталізатором інноваційного процесу, забезпечив прискорення еволюції нової економіки.

У період демографічної кризи за умов низької ефективності одиниці праці існували значні резерви для забезпечення компенсаційного зростання виробництва промислової продукції. Перехід до мануфактурного виробництва дозволив скористатись цими резервами, зумовив нейтралізацію значної частини негативних наслідків депопуляції. Проте темпи зростання випуску на одиницю праці мають спадний характер. Це визначає поступове вичерпання резервів зростання обсягів

випуску за неможливості мобілізації змістовно нових капітальних благ і рекрутування додаткової робочої сили й обумовлює технологічне переозброєння виробництва та невідворотність подальшого прискореного висхідного руху нової економіки. Наступне різке посилення дисбалансів між потребами та виробничими можливостями у XVI-XVII ст. визначило перехід нової економіки від доіндустріального до індустріального типу. Це знайшло відображення в ренесансі мануфактурного та розвитку фабричного виробництва у національних економіках, що найактивніше наповнювались неоекономічними елементами та не могли пригасити їх вплив шляхом масової еміграції найактивніших споживачів та генераторів необлаг.

Людська жага до пізнання, бажання кращого, комфортнішого життя, з одного боку, та посилення ресурсних викликів, з іншого, обумовлюють зміни та вдосконалення технологій, відповідний розвиток продуктивних сил. Рекурентний характер змін, їх взаємне підсилення виступає передумовою автотельної еволюції технологічного суспільства. Дослідження цивілізаційних особливостей генези нової економіки дозволило виокремити у дисертаційній роботі дві базові стратегії поведінки економічного актора в умовах зростаючої ресурсної кризи – афлюентизму та надеризму, притаманних у різній мірі традиційним та технологічним цивілізаціям. Реалізація стратегії самообмеження досяжна лише в умовах гомогенізованого суспільства. Проте здатність пристосовуватись до нових викликів вимагає наявності спеціалізації, певних відмінностей у споживчих потребах, що виключає гомогенізацію у довгостроковій перспективі. Існування акторів, що дотримуються опортуністичної лінії поведінки, прискорює занепад такого суспільства. Показано переваги стратегії, що передбачає споживчу орієнтацію, посилення ролі нової економіки та вимагає вдосконалення технологічних засобів послаблення ресурсної залежності виробництва, пом'якшення обмежень у розвитку сучасної цивілізації. При цьому стратегія надеризму має виконувати функції амортизатора, нейтралізуючого в середньостроковій перспективі екстремальні дисбаланси між зростаючими потребами й обмеженими засобами їх задоволення. У дисертаційній роботі обґрунтовано, що насамперед відкритість цивілізації до нового детермінує її перспективність, і тільки творче, взаємно збагачуюче поєднання різних цивілізаційних матриць стає передумовою новоекономічного розвитку.

У третьому розділі **«Становлення та функціонування нової економіки доіндустріального й індустріального типів»** досліджено особливості зародження нової економіки в умовах біосоціоекономогенезу людини, розкрито ознаки нової економіки доіндустріального та індустріального типів, обґрунтовано моделі їх становлення та функціонування.

Формування нової економіки як відносно самостійної складової розпочалось в умовах первісного становлення людства. Процес опанування предками сучасних людей перших господарських операцій є часом появи перших елементів

нової економіки. Дослідження становлення людини в контексті генези нової економіки дозволило виокремити його наступні етапи:

1) абсолютної домінантності біологічного, для якого характерне панування біологічних імперативів у розвитку соціального та господарського життя. В його межах виникли перші зародки примітивного економічного та новоекономічного, що отримують прояв у застосуванні засобів праці, суспільному поділі праці тощо.

2) соціалізації, під час якого поступове поглиблення соціалізації життя людини здійснювалось шляхом дифузії соціального в біологічне, заміщенням менш гнучких біологічних конструкцій соціальним риштуванням, яке лише з часом набувало ознак сталості та тривкості, оскільки повільні механізми біологічної еволюції виявились недостатньо ефективними за обставин жорсткої конкурентної боротьби. Одночасно відбувалось і посилення ролі господарського життя, зростало значення новоекономічної складової.

3) економізації, під час якого роль економічної складової становлення людини стає визначальною. Саме в господарській площині продовжувалась конкурентна боротьба між групами *Homo sapiens sapiens*, що мали майже ідентичний біологічний та соціальний потенціали. Протягом даного періоду економічні відносини в житті людини набувають ознак сталості та постійності, стають невід'ємною складовою людського буття. Біологічні імперативи споживання замінюються їх економічним аналогом, значна частина системи соціальних табу втрачає свою виключно соціальну актуальність та стає системою правил економічної гри. Відносно швидкі економічні перетворення визначають посилення ролі нової економіки.

Обґрунтовано, що соціально-економічне відособлення товаровиробників створювало передумови як для розширення виробництва старих благ, так і для виготовлення нових благ. Збільшення обсягу випуску та стійкий надлишок пропозиції породжували проблему збуту продукції, вирішення якої можливе через:

1) впровадження процесових інновацій, що відіграватимуть роль першопроштовхів, які зумовлять зростання ефективності виробництва. Але обмеженість асортименту різновидів благ стримуватиме розширення попиту;

2) впровадження продуктових інновацій, що знаходитиме вияв у виробництві товарів із споживчими властивостями, відмінними від властивостей вже існуючих благ, та не вимагатиме обов'язкового залучення нових засобів виробництва, переходу на нову матеріально-ресурсну базу. Наслідком може бути: а) заміна споживачем базового блага на його аналог із зростанням загальної корисності та незмінності попиту; б) несприйняття нового блага, як покращеного заміника базового чи носія нових бажаних властивостей із незмінністю загальної корисності та попиту, що негативно вплине на поточну генезу нової економіки, але формуватиме підґрунтя для її майбутнього зростання; в) заміна частини одиниць базового блага на одиниці нового при збільшенні сукупного обсягу їх споживання, що приведе до зростання загальної корисності та попиту і розширення нової економіки.

Запропонована в дисертаційній роботі модель становлення нової економіки доіндустріального типу показує, що технологічні (процесові) інновації не можуть виступати як основа її формування. Піонерні технологічні модернізації без відповідного рівня кваліфікації робітників і підтримки з боку продуктових модернізацій завідомо приречені на невдачу. Первинне оновлення економіки відбувалось за споживчим ракурсом, створюючи передумови для технологічних інновацій. Модель функціонування нової економіки індустріального типу передбачає рекурентний рух від переважання продуктових перетворень до домінування технологічних оновлень та до збалансовано-несиметричних продуктивно-процесових метаморфоз.

У четвертому розділі «**Авангардний характер нової економіки постіндустріального типу**» розкрито мікроекономічні аспекти авангардизації нової економіки, досліджено її авангардні риси на макроекономічному рівні, визначено ново-економічні рушії економічної динаміки.

Показано, що в умовах споживання економічним суб'єктом диверсифікованих за споживчими властивостями гетерогенних благ не відбувається скорочення граничної корисності кожної наступної одиниці блага (або воно є повільнішим), оскільки суб'єкт споживає консумаційно відмінні блага та задовольняє нееквівалентні потреби. Кожний інваріант гетерогенного блага сприймається споживачами як товар, для якого можна визначити власну криву попиту. Крива попиту на гетерогенне благо утворюється шляхом агрегування кривих попиту на кожний з інваріантів та набуває зубчастої конфігурації з від'ємним кутом нахилу (рис. 2).

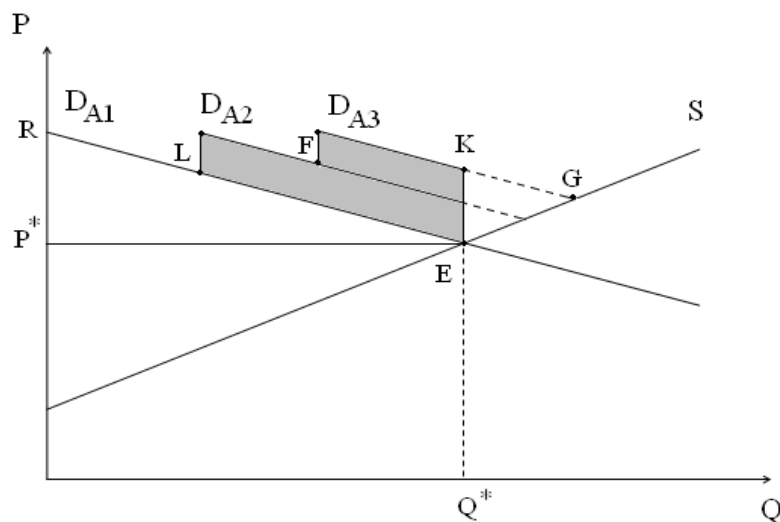

Рис. 2. Новоекономічна надрента споживача

Обґрунтовано, що в умовах нової економіки споживання економічним суб'єктом блага-гетерогена забезпечить привласнення ним ренти покупця, що перевищує за обсягом споживчу ренту від аналогічного обсягу гомогенного блага. Споживач, який оновлює свій консумаційний набір через включення інваріаційних благ, отримує новоекономічну надренту. Остання являє собою суму переви-

щень граничних корисностей кожної одиниці інваріантів блага-гетерогена над граничними корисностями відповідних одиниць блага-гомогена. Одним з базових критеріїв динаміки нової економіки виступає зміна обсягів надрент споживачів, головними способами нарощування яких є: а) гетерогенізація базового блага; б) поступальні модернізації гомогенного блага; в) раптові утворення нових сукупностей ново економічних благ, позначених кардинально відмінними споживчими властивостями; г) поява нових, «синтетичних» благ, набір споживчих властивостей яких синтезований з наборів інших неспоріднених благ. Показано, що в умовах розвитку нової економіки постіндустріального типу відсутній дуалізм процесів благо-зчеплення та неблаго-розчеплення, притаманний традиційній економіці. Використання необлага завершується до втрати ним споживчих властивостей, що визначає обривне скорочення життєвого циклу ново економічних благ.

Ново економічна модернізація виробництва на базі впровадження нових працеозаощаджуючих технологій забезпечує посилення його незалежності від негативних наслідків від'ємної демографічної динаміки. Послаблення ролі управлінської неефективності зумовлює тривалу дію позитивного ефекту від масштабу виробництва, що відображається у досягненні кривими середніх загальних та середніх змінних витрат свого мінімуму нижче й праворуч, аніж за стаціонарних умов. Крива попиту на ново економічну продукцію не має абсолютно еластичного характеру, а виробництво нееквівалентних за властивостями гетерогенів надає можливість підприємству-інноватору отримати вигреш у вигляді додаткової ренти виробника. Криві пропозиції мережевих благ за умов незмінного обсягу одного фактору виробництва та зростанні обсягу іншого й фіксованості їх цін, мають висхідний характер в короткостроковому періоді та низхідний у довгостроковому.

Процес поступового старіння населення в економічно розвинених країнах, що відбувається одночасно із зростанням рівня доходів, ступеня освіченості та вимогливості до споживчих характеристик товарів і послуг, детермінує невідворотність кардинальних змін як у процесах споживання, так і в процесах виробництва. Обґрунтовано, що перехід до третього етапу еволюції нової економіки (розвитку нової економіки постіндустріального типу) розпочався у 70-х рр. ХХ ст. та отримав явного виразу наприкінці 80-х рр., коли інструментальні можливості стримування національних економік провідних країн від стагнації виявились майже вичерпаними. Обґрунтовано, що його об'єктивними ознаками в умовах інтенсифікації сировинно-демографічних проблем у розвинених країнах стали порушення, за нашими розрахунками, базових співвідношень між середньою та граничною схильністю до споживання $APC \geq MPC$ (табл. 1), різке зростання обсягу автономного споживання, суттєві метаморфози у між- та інтергенераційній структурі доходів і споживання тощо.

Таблиця 1

Динаміка довгострокових показників середньої та граничної схильності до споживання в США у 1946-2013 рр.

Період	Середня схильність до споживання (APC _L)	Гранична схильність до споживання (MPC _L)
1946-1950	0,902	-
1951-1956	0,879	0,776
1955-1960	0,874	0,848
1961-1965	0,867	0,836
1966-1970	0,862	0,840
1971-1975	0,848	0,787
1976-1980	0,873	1,046
1981-1985	0,866	0,816
1986-1990	0,887	0,994
1991-1995	0,892	0,933
1996-2000	0,909	0,998
2001-2005	0,919	0,972
2006-2009	0,916	0,918
2010-2013	0,912	0,838

Показано, що стале невиконання математично детермінованих вимог визначається зміною константного за припущенням обсягу автономного споживання. Змістовні трансформації потреб економічних суб'єктів матимуть наслідком відповідні зміни у їх консумаційних наборах та флуктуації у наборі благ, призначених для автономного споживання. Припущення як константної величини граничної схильності до споживання, розрахованої для 1981-1985 рр., – періоду, що передував періоду теоретично неможливого виконання $APC_L < MPC_L$, ($MPC_L=0,816$) – дозволяє визначити динаміку обсягів автономного споживання в США (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка видатків на автономне споживання в США у 1946-2013 рр.

Період	Середній щорічний обсяг видатків на автономне споживання, млрд. дол. (в цінах 2009 р.)	
	MPC _L =0,816	MPC _L =0,787
1946-1950	119,62	160,10
1951-1956	107,58	156,80
1955-1960	118,16	177,11
1961-1965	126,74	198,11
1966-1970	143,41	234,76
1971-1975	123,55	235,05
1976-1980	253,21	381,03
1981-1985	252,95	399,52
1986-1990	429,81	605,23
1991-1995	523,08	721,63
1996-2000	762,94	999,67
2001-2005	1002,43	1283,73
2006-2009	1080,99	1395,23
2010-2013	1093,39	1423,51

Обсяг автономного споживання в часи, що передували переломному періоду (протягом 1946-1985 рр.), коливався в досить незначному діапазоні. Так, за 40 років його загальний обсяг у незмінних цінах збільшився всього вдвічі при одночасному зростанні реального особистого доходу у розпорядженні у чотири рази. Зовсім інша ситуація спостерігалась після різкого зростання обсягів автономного споживання наприкінці 80-х рр. У 1985-2013 рр. збільшення обсягу видатків на автономне споживання на 332,25% супроводжувалось зростанням реального особистого доходу в розпорядженні лише на 111,97%. Аналогічні результати отримано й за умови прийняття альтернативної величини показника MPC_L – за період 1971-1975 рр. (0,787) – за час різкого зменшення його розрахункових значень. Дослідження показує, середні темпи приросту обсягу автономного споживання за 1985-2005 рр. у 5,32 рази перевищували середні темпи приросту за 1946-1985 рр. (відповідно 14,81% та 2,79%). В умовах розгортання депопуляційних процесів продуценти змушені орієнтуватись у своїх виробничих і маркетингових програмах на більш освічених та заможних споживачів. Наслідком стає скорочення питомої ваги споживчих видатків на товари короткострокового користування та зростанні частки видатків на послуги і товари довготривалого користування, в яких питома вага новоекономічних благ істотно вища. Друга половина 80-х рр. ХХ ст. стала часом виходу нової економіки з прихованого стану, набуття нею авангардного характеру та її демонстративного піднесення, як рушія розвитку традиційної економіки. Поступовий характер її переходу до нового етапу у своїй еволюції підтверджують статистичні дані. Зростання добробуту населення економічно розвинених країн відбувалось поволі, одночасно поступово підвищувався рівень освіти та середній вік населення. Досить плавними були й процеси споживчого насичення традиційними товарами та послугами, ризомного поширення елементів нової економіки, що супроводжувались зниженням трансакційних витрат на отримання кредитів, їх здешевленням та загальмуванням інфляції.

Показано, що в умовах нової економіки постіндустріального типу виробник змушений фокусувати зусилля, насамперед, на процесових оновленнях. Новостворена технологічна ризома найімовірніше матиме нетривалий життєвий цикл, оскільки в умовах перманентних змін вона скоро буде замінена іншою – новішою, більш ефективною та/або перспективною. Проте її поява надає змогу актору-продуценту запропонувати споживачам досить широкий спектр як диверсифікованих базових необлаг, так і їх інваріантів. Для виробника, що опанував цю авангардну ризому, складаються передумови для локального виходу із стагнаційної пастки спадаючої середньої схильності до споживання. Виникнення нової технологічної ризоми та можливе становлення на її основі нової ризосоми обумовлюють трансформацію нової економіки, її розширення, нарощування ареалу охоплення та питомої ваги. Експансія нової економіки відбувається нелінійно – впровадження нових технологій не тільки підвищує ефективність виробництва, але й

створює простір для формування на їх базі нових товарів.

Поступова авангардизація економіки вимагає надання НТП статусу ендогенного фактора економічного зростання. У дисертації запропоновано вдосконалення економіко-математичного апарату моделі економічної динаміки М. Кремера, а саме через включення параметра розвитку ІКТ, що дозволило визначити чинність ефектів масштабу та «переливу» як детермінанти випереджального економічного зростання в багатонаселених країнах лише за умови широкого використання новоекономічних ІКТ. Якщо раніше низький рівень розвитку ІКТ ставав на перешкоді вільного поширення знань між робітниками, обумовлюючи як територіальну локалізацію певних технологій, так і загальмованість їх поширення за межі ареалів первісного утворення, то в умовах нової економіки постіндустріального типу створено передумови для зняття таких бар'єрів, що ініціювало її нелінійний, вибухоподібний розвиток, з відповідним розповсюдженням його наслідків на економічне зростання. Запропоновано визначення темпів зростання обсягу випуску на одного робітника відповідно до

$$\frac{dy}{y} = \tau b L + (\alpha - 1) \frac{dL}{L}, \quad (1)$$

де y – обсяг випуску на одного робітника; L – обсяг фактору праці; $b > 0$ – середня продуктивність кожного робітника в науково-дослідницькій сфері; τ – параметр ($0 < \tau < \infty$), що відображує національний рівень розвитку ІКТ.

Роль сучасних ІКТ в рамках нової економіки відповідно до (1) актуалізує ефект масштабу. Тим самим знаходить пояснення як нинішнє технологічне домінування економічно розвинених країн Заходу, так і наздоганяюче економічне зростання в низці багатонаселених країн, що розвиваються. Більші за розміром економіки (відповідно до чисельності населення країни) зростають швидше, аніж менші, оскільки дифузія нових знань відбувається серед більш чисельних виробників та споживачів. Це сприяє як безпосередньому зростанню продуктивності праці та капіталу у виробничому аспекті, генерації та поширенню нових потреб у споживчому, так і розгортанню нелінійних ефектів у новій економіці як автопоетичній множині, що обумовлюють синергетичне виникнення нових знань, розробку нових технологій, модифікацію існуючих та появу нових, доти не існуючих потреб, з подальшим їх стрибкоподібним розповсюдженням.

У цьому ж ракурсі отримує теоретичне обґрунтування емпіричний парадокс біфокального розподілу сучасних країн на групи багатих та бідних (рис. 3), насамперед, рівнем розвитку нової економіки, існуванням умов для генерування та споживання неоекономічної продукції:

а) наявність широкої мережі підприємств, орієнтованих на виробництво новоекономічної продукції, передбачає високий рівень професійно-кваліфікаційного

та інтелектуального-освітнього потенціалу сукупного робітника суспільства, існування численної групи осіб, здатних забезпечити виготовлення такої продукції;

б) висококваліфіковані робітники формують середовище, сприятливе для появи нових знань, їх швидкого розповсюдження та втілення у нові інновації. Активна комунікативна взаємодія його учасників як вимагає використання потужних ІКТ, так й обумовлює їх вдосконалення, сприяє стрімкому поширенню знань, генерації на їх базі нових, стає запорукою досягнення високих показників подушного обсягу ВВП.

в) у країнах з високим рівнем ВВП на душу населення складаються сприятливіші передумови як для споживання, так і виробництва авангардної новоекономічної продукції, оскільки споживачі здатні придбавати товари, що виходять за межі базового споживчого набору, залучати до його складу новоекономічні блага. Високий рівень доходів корелюється з відповідним рівнем освіти, що надає можливість високоосвіченим, відкритим до сприйняття нового споживачам споживати технологічно складні чи надто незвичайні блага.

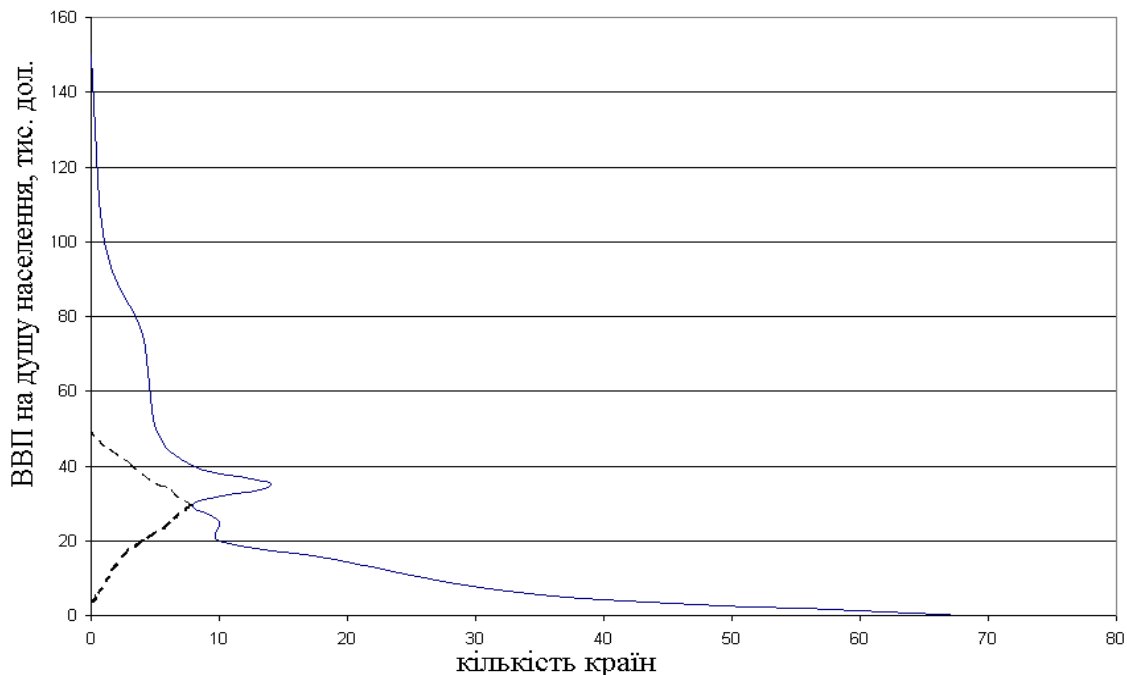

Рис. 3. Розподіл країн за ВВП на душу населення у 2012 р.
(крок групування – 5 тис. дол. США)

У п'ятому розділі «Розвиток нової економіки в сучасних умовах» розкрито особливості генези сучасної нової економіки в контексті викликів економічної циклічності, досліджено зарубіжний та вітчизняний досвід державної підтримки зростання нової економіки, запропоновано заходи щодо сприяння її форсованому розвитку в умовах України.

Показано, що стохастична поява нової концентрації певновластивих явищ є генератором циклічного розвитку економіки. В умовах технологічно слаборозвинутої економіки хаотичність подібного руху є менш імовірною, оскільки простіша

система є більш сталою. Перехід на більш високі рівні технологічного розвитку супроводжується появою періодичних коливань, а подальше посилення технологічної складності обумовлює турбулентний стан економіки, з нерегулярними змінами та залежністю від малих флуктуацій, що адекватно віддзеркалює умови розвитку нової економіки постіндустріального типу. Різновекторність на макrorівні національних економік, ускладнена ефектами взаємодії на глобальному рівні, хаотизує пертурбації та спричинює малопрогнозованість економічної динаміки в технологічно розвиненій економіці. Флуктуації в такій економіці набувають турбулентного характеру в умовах зростаючої невизначеності. Це на рівні гіпотези дозволяє вивести емпіричну правильність поступового скорочення тривалості довгострокових хвиль, що пояснюється специфікою дії ефекту Ноя в умовах часового ущільнення технологічно-споживчих трансформацій. Обґрунтовано, що перехід до нової Кондратьєвської хвилі свідчить про поступове вичерпання потенціалу сучасної версії нової економіки, в якій висока питома вага належить благам, виробництво та використання яких базується на ІКТ. Роль фундаментальної основи наступного варіанту нової економіки, локомотиву розвитку економіки майбутнього належатиме вже іншим технологіям та іншим галузям. Інтенсифікація зусиль на розробці нових технологій, генерації конкурентоспроможної продукції, що буде затребувана на майбутніх ринках, стане запорукою успішної інтеграції української економіки у світову, набуття нею статусу потужного гравця в координатах грядущої нової економіки.

Розвиток нової економіки має, насамперед, відбуватись на базі притаманних їй як автопоетичній субцілісності механізмів самоорганізації. Водночас держава має стати гарантом форсованого розвитку національного ІКТ-виробництва, виступити в ролі каталізатора прискореного становлення пріоритетних кластерів ново-економічного виробництва на основі широкого застосування інструментарію державно-приватного партнерства, запровадження ефективного перерозподілу ново-економічної надренти від споживачів на користь національних виробників на базі використання відповідних фіскальних заходів, встановлення обов'язкових нормативів відрахувань для підприємств на здійснення НДДКР. Завданнями держави є сприяння формуванню інформаційно-комунікаційної інфраструктури, створення передумов розвитку в Україні сучасного стільникового ширококуткового зв'язку, зняття обмежень щодо залучення до обігу вільного частотного ресурсу.

Реалізація державою програм, спрямованих на підвищення рівня загальної та професійної освіченості робітників, отримання ними полівалентної кваліфікації, посилення творчої складової в освіті, має забезпечити формування численних груп висококreatивного виробничого персоналу та споживачів, спроможних активно залучитись зі свого боку до створення авангардних неоекономічних благ, стати як ініціаторами розробки та впровадження нових технологій, так і освоєння виробництва нових товарів.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі, яка є завершеною науково-дослідною роботою, здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукової проблеми, що полягає в обґрунтуванні та формуванні теоретико-методологічних засад пізнання змісту та генези нової економіки, визначенні перспектив її розвитку в умовах України. Виконане наукове дослідження дало змогу сформулювати такі висновки, що відображають вирішення поставлених завдань відповідно до окресленої мети:

1. На основі аналізу праць вітчизняних та зарубіжних учених дисертантом виявлено дискусійність проблеми нової економіки навіть на термінологічному рівні, недостатність уваги сучасної науки до холістичних, самоорганізаційних підвалин нової економіки, відсутність її інтегративного бачення. Показано, що загальною платформою дослідження нової економіки має виступати холістичний метод. Це забезпечить її сприйняття як цілості, але розкриття її змісту та генези вимагає інтеграції цього методу з іншими, зокрема з методом автопоєзису та ризомним методом, фундаментальні засади яких закладені в холістичній епістемології. Специфікою нової економіки як автопоетичної цілості виступає її орієнтація на функцію, а не на структуру. У контексті ризомної природи нова економіка являє собою однорідну цілісність лише у розрізі певних атрибутів, що дозволяє стратифікувати її за низкою критеріїв, зафіксувати властиві їй різноманітність і гетерогенний характер. При цьому новій економіці притаманна низка якісних ознак, а саме: а) вона є самоорганізаційною, саморекурентною та самореферентною автопоетичною цілісністю; б) дифузія її елементів відбувається стрибкоподібно та розривно з набуттям ризомних ознак; в) вона виступає генератором економічних перетворень, а її елементам притаманна висока схильність до багатоваріативної мінливості та оновлення.

2. Доведено, що нова економіка є найсучаснішою складовою економіки та втілює у собі найостанніші досягнення людства в технологічному, консумаційному, організаційному ракурсах. Тож, залежно від динаміки поступу за кожним із них нову економіку в сучасному, постіндустріальному її вигляді репрезентуватимуть або високі технології у виробництві (як елементи інформаційної чи цифрової економік), або нові, незвідані блага (як прояви мережевої чи сервісної економік), або зміни у відносинах між учасниками виробничих відносин (як однієї з основоположних ознак меритократичної чи нетократичної економік) тощо.

3. Обґрунтовано, що у процесі генези нова економіка проходить через етапи становлення, функціонування та розвитку, яким відповідають домінування доіндустріального, індустріального та постіндустріального її типів. Технологічні модернізації підживлюють становлення нової економіки доіндустріального типу, але визначальна роль під час цього етапу належить продуктовим оновленням.

Піонерні зміни у технологіях за відсутності кваліфікованої робочої сили та підтримки з боку продуктових модернізацій є малоперспективними. Становлення нової економіки відбувається за споживчим ракурсом із закладенням передумов для технологічних оновлень. Для нової економіки індустріального типу характерним є рекурентний рух від домінування продуктових оновлень до переважання технологічних модернізацій та відносно збалансованих, але несиметричних змін у споживчих властивостях та технології виробництва, коли кардинальні покращення як товару, так і технології стають не можливими. Визначальною рисою нової економіки постіндустріального типу є набуття нею виразно авангардного характеру, із зосередженням зусиль виробників, у першу чергу, на авангардних процесових інноваціях і розробці на їх базі широкого спектру диверсифікованих новоекономічних благ, наслідком чого є особлива інтенсивність динаміки нової економіки у сфері послуг, виробництві благ довгострокового користування, ІКТ, обривне скорочення життєвого циклу новоекономічних благ.

4. Визначено, що нова економіка як економічна категорія є певним віддзеркаленням сукупності економічних відносин, які виникають у процесі споживання, виробництва, розподілу та обміну нових благ. Для нової економіки постіндустріального типу характерна актуалізація економічних відносин, що виникають між економічними суб'єктами в процесі: а) споживання нових благ в умовах зростання питомої ваги знанне- та інформаційноємних продуктів у споживчих наборах; б) виробництва новоекономічних благ за обставин стрімкого технологічного оновлення, зростаючої продуктивності та спадної ресурсоемності; в) розподілу результатів виробництва в умовах збільшення доходів креативних фахівців, здешевлення низькокваліфікованої робочої сили та поглиблення диференціації середнього класу; г) обміну на перманентно мінливих ринках нових благ у розрізі поширення мережевих ефектів, тенденцій локальної монополізації ринків та посилення конкуренції в глобальному вимірі, динамічного перерозподілу рент між виробниками та споживачами.

5. Встановлено, що елементи нової економіки в латентному, неявному вигляді з'явилися ще в добу біосоціоекономогенезу людини, але в умовах надзвичайно загальмованого, розтягнутого на тисячоліття технологічного та консумаційного розвитку вони протягом життя кількох поколінь людей узвичаювались, втрачали ознаки новоекономічних та ставали складовими традиційної економіки. Первинна поява нової економіки відбувалась водночас із зародженням економіки. Різке посилення дисбалансів між потребами та виробничими можливостями, що двічі послідовно відбулось протягом пізнього середньовіччя, в поєднанні із низьким рівнем ефективності праці та браком капіталу виступили в ролі головних факторів прискорення генези нової економіки, переходу до нової економіки індустріального типу. Імперативний характер отримали кардинальні організаційні та тех-

нологічні модернізації виробництва. Перехід до мануфактурної організації виробництва забезпечив нейтралізацію значної частини негативних наслідків демографічно-ресурсних викликів у постпандемічний період XIV ст., проте резерви компенсаційного зростання випуску промислової продукції виявились обмеженими за відсутності можливостей мобілізації додаткового капіталу та залучення робочої сили. Організаційні та технологічні модернізації закріпились та посилились у результаті другої хвилі дисбалансів, зумовленої Великими географічними відкриттями, що визначило локалізацію та хронологію трансформації нової економіки.

6. Встановлено, що в умовах посилення ресурсної кризи економічний суб'єкт опиняється перед вибором однієї з двох базових стратегій поведінки – максимізації споживання або його самообмеження. Реалізація програми свідомого самообмеження споживання на глобальному рівні є малоімовірною, а окремі випадки такої індивідуальної чи групової поведінки мають маргінальний характер. Одночасно домінування споживче-орієнтованої стратегії передбачає зростання технологічної потужності цивілізації, що забезпечує послаблення ресурсної залежності виробництва. При цьому стратегія самообмеження має виконувати допоміжну роль – вона обумовлює реалізацію амортизаційного ефекту, здатного частково нейтралізувати дисбаланси між зростаючими потребами й обмеженими засобами їх задоволення.

7. Доведено, що одним із базових критеріїв динаміки нової економіки виступає зміна величини надрент споживачів. Їх трансформація може відбуватись за кількома напрямками: через гетерогенізацію базового блага з утворенням його інваріантів; шляхом поступальних оновлень гомогенного блага з наданням йому нового набору властивостей; через утворення нових благ з кардинально відмінним набором атрибутів; шляхом появи «химерних» благ із набором властивостей, синтезованих із наборів інших, генетично неспоріднених благ.

8. Встановлено, що конфігурація кривої попиту на сучасні новоекономічні блага має вигляд близький до стандартного, але це не виключає її певних модифікацій (зубчастість у випадку споживання кількох інваріантів гетерогенного блага або випуклість до початку координат – для мережевих благ). Водночас, неможливим є від'ємний кут нахилу кривих пропозиції таких благ у короткостроковому періоді та імовірною є їх реконфігурація з набуттям низхідного характеру у довгостроковому періоді.

9. Доведено, що перехід до третього етапу генези нової економіки в економічно-розвинених країнах відбувся у 70-80-х рр. XX ст. в умовах посилення сировинних і демографічних викликів та погіршення ресурсно-інструментальної бази їх вирішення. Ознаками набуття новою економікою авангардного характеру стали порушення базових співвідношень між середньою та граничною схильністю до споживання, різке зростання обсягу автономного споживання, істотні зміни у між- та інтергенераційній структурі доходів та споживчих видатків тощо.

10. Обґрунтовано, що висока та зростаюча питома вага нової економіки стає в сучасних умовах характерною особливістю економіки розвинених країн, виступає важливим фактором продовження позитивної економічної динаміки. При цьому в темпах економічного зростання знаходять відображення як безпосереднє поширення виробництв з високою концентрацією новоекономічного, так і потужний вплив нової економіки на зростання мультифакторної продуктивності при двозначності трендів більшості виробничих факторів. Експансія нової економіки відбувається нелінійно – впровадження нових технологій не тільки підвищує ефективність виробництва, але й створює простір для формування на їх базі нових товарів і послуг. За цих обставин НТП має отримати статус ендогенного фактору економічного зростання. В умовах домінування нової економіки постіндустріального типу високий рівень розвитку ІКТ забезпечує чинність ефекту переливу з розповсюдженням наслідків останнього на економічну динаміку, що дозволяє пояснити наздоганяюче економічне зростання ряду багатонаселених країн та технологічне лідерство економічно розвинених країн. Кореляція між обсягом ВВП на душу населення та рівнем розвитку нової економіки обумовлена високим рівнем професійно-кваліфікаційного та інтелектуально-освітнього потенціалу робітників розвинених країн, стрімким поширенням у їх середовищі знань, генерації на їх базі нових, високим рівнем доходів, що поєднується зі здатністю до споживання широкого спектру новоекономічних товарів. Це дозволяє пояснити емпіричний парадокс біфокального розподілу сучасних країн на групи багатих та бідних, насамперед, існуванням умов для виробництва та споживання авангардної новоекономічної продукції.

11. Доведено, що еволюція нової економіки приводить до поступового скорочення тривалості Кондратьєвських хвиль в умовах темпорального ущільнення турбулентних технологічних та споживчих трансформацій. Перехід до нової довгострокової хвилі свідчить про поступове вичерпання потенціалу сучасної версії нової економіки, в якій високу питому вагу займають блага, виробництво та споживання яких засновано на ІКТ.

12. Встановлено, що розвиток нової економіки має, насамперед, відбуватись на базі притаманних їй, як автопоетичній цілісності, механізмів самоорганізації. Доведено, що держава повинна брати активну участь у сприянні форсованому розвитку національного ІКТ-виробництва, виступати в ролі каталізатора прискореного становлення пріоритетних кластерів новоекономічного виробництва. Показано, що для цього слід широко використовувати інструментарій державно-приватного партнерства, запровадити ефективний перерозподіл новоекономічної надренти від споживачів на користь національних виробників на базі застосування відповідних фіскальних заходів, встановити обов'язкові нормативи відрахувань для підприємств на здійснення НДДКР тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Білоцерківець В.В. Нова економіка: зміст та еволюція: [монографія] / В.В. Білоцерківець. – Дніпропетровськ: Січ, 2013. – 366 с.
2. Білоцерківець В.В. Теоретичні основи механізму управління регіоном / В.В. Білоцерківець, С.М. Серьогін, В.М. Тарасевич // Методологічні підходи до визначення проблемних територій та напрями регулювання їх подальшого розвитку; За наук. та заг. ред. Л.М. Зайцевої: [монографія] – Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ при Президентові України, 2003. – С. 8-35. *Особистий внесок здобувача:* визначено засади інноваційного розвитку на регіональному рівні.
3. Білоцерківець В.В. Нова економіка: сутність та генеза: [монографія] / В.В. Білоцерківець, А.В. Лященко. – Дніпропетровськ: Січ, 2007. – 221 с. *Особистий внесок здобувача:* визначено теоретико-методологічні засади дослідження нової економіки, її сутність, ознаки, компонентний зміст та стратегії розвитку.
4. Білоцерківець В. Глобалізація як сучасна стадія цивілізаційного розвитку / В. Білоцерківець, О. Завгородня // Zarzadzanie w dobie globalizacji: [monografia]; Red. B. Slusarczyk, W. Krupa. – Bratislava: vydavatel'stvo EKONOM, 2008. – С. 121-152. *Особистий внесок здобувача:* визначені цивілізаційні основи генези нової економіки.
5. Белоцерковец В.В. Разрешение эколого-экономических противоречий как *modus vivendi homo sapiens* / В.В. Белоцерковец, Е.А. Завгородняя, А.В. Летучая, В.Н. Тарасевич // Экологические конфликты в современной системе природопользования: [монография]; Под ред. С.Н. Бобылева, В.В. Сабадаша. – Сумы: Университетская книга. – 2010. – С. 76-83. *Особистий внесок здобувача:* розкрито роль екологічних конфліктів у генезі нової економіки.
6. Білоцерківець В.В. Екогенетичні механізми інноваційної макродинаміки / В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня // Экономика цивилизаций в глобальном измерении: [монография]; Под ред. А.А. Пороховского, В.Н. Тарасевича. – М.: ТЕИС, 2011. – С. 287-314. *Особистий внесок здобувача:* розкрито особливості динаміки нової економіки.
7. Білоцерківець В.В. Інформація та знання як провідні конструкційні елементи сучасної соціально-економічної реальності / В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня // Інформаційне забезпечення систем прийняття рішень в економіці, техніці та організаційних сферах: [монографія]; Під заг. ред. Л.М. Савчук. – Донецьк: ЛАНДОН-ХХІ, 2013. – С. 7-23. *Особистий внесок здобувача:* розкрито роль інформації та знань в забезпеченні позитивної економічної динаміки.

Публікації у наукових фахових виданнях:

8. Белоцерковец В.В. Диффузия хирально упорядоченных сред фискальной общности или перманентная взаимотрансформация элементов биморфной целостности? / В.В. Белоцерковец // Економіка: проблеми теорії та практики перехі-

дної економіки: Зб. наук. пр. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2003. – Вип. 169. – С. 155-158.

9. Білоцерківець В.В. Економічне зростання та його регулювання: теоретичні аспекти / В.В. Білоцерківець // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. пр. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2003. – Вип. 172. – С. 364-379.

10. Білоцерківець В.В. Засади дослідження неоекономіки: епоха доіндустріалізму / В.В. Білоцерківець, В.Ф. Донченко // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. пр. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2005. – Вип. 202. – Т. 4. – С. 1024-1027. *Особистий внесок здобувача*: досліджено особливості відображення в економічній теорії процесів становлення неоекономіки.

11. Белоцерковец В.В. Экономика и новая экономика: критерии разграничения / В.В. Белоцерковец // Экономическая теория. – 2005. – № 1. – С. 17-24.

12. Білоцерківець В.В. Глобальна біальтернативність: пошук ймовірної стратегії розвитку / В.В. Білоцерківець, В.Ф. Донченко // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. пр. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2006. – Вип. 210. – Т. 1. – С. 181-186. *Особистий внесок здобувача*: розкрито переваги та недоліки афлюентистської та надеристичної стратегій економічного розвитку.

13. Білоцерківець В.В. Національні інститути стратегічного розвитку та механізми їх фінансування / В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня, Н.І. Ткаченко, Є.Г. Самойленко // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. – Донецьк: ДонНТУ, 2006. – Вип. 103-4. – С. 33-38. *Особистий внесок здобувача*: досліджено основи інноваційного розвитку на рівні національної економіки.

14. Білоцерківець В.В. Цивілізаційні аспекти економічного розвитку та теоретичні засади становлення постіндустріального суспільства / В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня // Зб. наук. пр. – К.: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2006. – Вип. 48. – С. 95-100. *Особистий внесок здобувача*: розкрито цивілізаційні передумови розвитку нової економіки.

15. Білоцерківець В.В. Становлення неоекономіки як домінанта світового розвитку: фундаментал дослідження / В.В. Білоцерківець // Зб. наук. пр. – К.: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2006. – Вип. 49. – С. 109-116.

16. Білоцерківець В.В. Розвиток неоекономіки в умовах глобалізації: методологічний аспект / В.В. Білоцерківець // Зб. наук. пр. – К.: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2007. – Вип. 52. – С. 25-31.

17. Білоцерківець В.В. Посткризовий розвиток світової економіки: крах гедоністичної програми розвитку? / В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня // Зб. наук. пр. – К.: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2008. – Вип. 57. – С. 128-136. *Особистий внесок здобувача*: доведено безаль-

тернативність афлюентистської програми розвитку нової економіки у посткризовий період.

18. Білоцерківець В.В. Еволюція методологічних засад дослідження нової економіки: від стохастичної перцепції до алгоритмізації пізнання / В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня // Економічний вісник Національного гірничого університету. – 2009. – № 4. – С. 24-30. *Особистий внесок здобувача*: визначені методологічні засади дослідження нової економіки

19. Білоцерківець В.В. Циклічні аспекти економічного зростання: ефект Ноя / В.В. Білоцерківець, В.Ф. Донченко, М.В. Морозов // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. пр. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. – Вип. 256. – Т. 4. – С. 881-886. *Особистий внесок здобувача*: проаналізовано зміст ефекту Ноя та його роль у циклічності економічного розвитку.

20. Білоцерківець В.В. До питання про методологію дослідження вартості інформаційного продукту / В.В. Білоцерківець, М.О. Ясева // Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. Економічні науки. – 2009. – Вип. II (34). – С. 52-58. *Особистий внесок здобувача*: визначено методологічні передумови дослідження вартості інформаційного продукту.

21. Білоцерківець В.В. Екогенетичні засади визначення нової економіки як інноваційної / В. В. Білоцерківець, О. О. Завгородня // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2010. – № 1. – Т. 1. – С. 29-37. *Особистий внесок здобувача*: досліджено альтернативні підходи до сутності та змісту нової економіки.

22. Білоцерківець В.В. Критерії визначення нової економіки: технологічний аспект / В.В. Білоцерківець // Науковий вісник Чернівецького національного університету: Зб. наук. пр. Економіка. – Чернівці: Чернівецькій нац. ун-т., 2011. – Вип. 557-558. – С. 12-15.

23. Білоцерківець В.В. Генерація нового як базова ланка інноваційної нової економіки: історичні аспекти / В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2011. – № 1 (4). – С. 44-50 (внесено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus). *Особистий внесок здобувача*: розкрито критерії розрізнення новоекономічних та староекономічних благ та визначено особливості становлення нової економіки у традиційних суспільствах.

24. Білоцерківець В.В. Зародження елементів економічного та авангардно-економічного в процесі антропосоціоекономогенезу / В.В. Білоцерківець // Академічний огляд. – 2011. – № 2 (35). – С. 32-37 (внесено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus).

25. Білоцерківець В.В. Розвиток авангардної економіки в умовах демографічного переходу / В.В. Білоцерківець // Європейський вектор економічного розвитку. – 2011. – № 2 (11). – С. 27-35 (внесено до міжнародної наукометричної

бази Index Copernicus).

26. Білоцерківець В.В. Активізація механізмів саморегулювання розвитку авангардної економіки / В.В. Білоцерківець // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2012. – Вип. III (47). – С. 10-15.

27. Білоцерківець В.В. Зародження авангардної економіки в умовах становлення економіки: консумаційний аспект / В.В. Білоцерківець // Маркетинг: теорія і практика: Зб. наук. пр. Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. – 2012. – № 18. – С. 317-323.

28. Білоцерківець В.В. Авангардна економіка майбутнього: перспективи для України / В.В. Білоцерківець // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2012. – Вип. IV (48). – С. 10-14.

29. Білоцерківець В.В. Конструктивний діалог в ім'я розвитку фундаментальної економічної науки / В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня, Г.М. Пилипенко, В.О. Корнівська // Економічна теорія. – 2012. – № 4. – С. 99-107. *Особистий внесок здобувача*: розглянуто особливості відображення проблем економічної динаміки, економіки нововведень у сучасній вітчизняній науці.

30. Білоцерківець В.В. Економічна динаміка: роль науково-технічного прогресу в умовах авангардизації економіки / В.В. Білоцерківець // Європейський вектор економічного розвитку. – 2012. – № 1 (12). – С. 16-22 (внесено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus).

31. Білоцерківець В.В. Механізм розвитку авангардної економіки: теоретичні аспекти / В.В. Білоцерківець // Академічний огляд. – 2012. – № 1 (36). – С. 43-48 (внесено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus).

32. Білоцерківець В.В. Особливості авангардно-економічної еволюції на мікрорівні: консумаційний аспект / В.В. Білоцерківець // Європейський вектор економічного розвитку. – 2012. – № 2 (13). – С. 363-370 (внесено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus).

33. Білоцерківець В.В. Нова економіка в контексті ризомного варіанту методу холістичного автопоезису / В.В. Білоцерківець // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2013. – Вип. II (50). – С. 10-15.

34. Білоцерківець В.В. Ринок ново-економічної продукції: трансформація кривих попиту та пропозиції / В.В. Білоцерківець // Економічний вісник Національного гірничого університету. – 2013. – № 2 (42). – С. 47-55.

35. Білоцерківець В.В. Роль держави в активізації розвитку авангардної економіки: демпфер чи протагоніст / В.В. Білоцерківець // Академічний огляд. – 2013. – № 1(38). – С. 19-23 (внесено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus).

Статті у зарубіжних періодичних виданнях:

36. Белоцерковец В.В. Новая экономика: терминологическая ретроспек-

тива и современность / В.В. Белоцерковец // Вестник Костромского государственного университета им. Н.А. Некрасова. – 2012. – № 6 (Т. 18). – С. 26-29.

Публікації у матеріалах конференцій – 41, основним з яких є:

37. Белоцерковец В.В. Новая экономика: сверхрентная составляющая / В.В. Белоцерковец // Закономерности и перспективы трансформации общества: Материалы к V Междун. Кондратьевской конф., 19-22 октября 2004 г. – М: МФК, 2004. – С. 514-518.

38. Белоцерковец В.В. Неэкономическое бытие в экономической теории: эволюция и научный дискурс / В.В. Белоцерковец // Экономико-политическая экономия – теоретическая экономия как дисциплинарные формы организации экономической науки (к 200-летию политэкономии): Материалы Междун. науч.-теорет. конф., 19-20 ноября 2004 г. – Алматы: Университет «Туран», 2004. – Ч. 1. – С. 163-167.

39. Білоцерківець В. Рух в постіндустріальне суспільство: вибір сценарію / В. Білоцерківець // Шевченківська весна: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 15-й річниці незалежності України, 2-3 березня 2006 р. – К.: Логос, 2006. – Вип. IV. – Ч. 2. – С. 66-68.

40. Білоцерківець В.В. Передумови становлення неоекономічної системи в умовах викликів глобалізації / В.В. Білоцерківець // Проблеми глобалізації та моделі стійкості розвитку економіки: Матеріали II-ої Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених, 19-21 квітня 2006 р. – Луганськ: Східноукраїнський національний університет, 2006. – С. 3-7.

41. Білоцерківець В.В. Від локальності до глобальності: еволюція теорії соціальної еволюції / В.В. Білоцерківець // Соціально-економічні реформи в контексті інтеграційного вибору України: Зб. наук. пр. четвертої Міжнар. наук.-практ. конф., 15-16 березня 2007 р. – Д.: ПДАБА, 2007. – Т. 2. – С. 64-66.

42. Белоцерковец В.В. Экономический рост как залог реализации аффлюентистской программы развития / В.В. Белоцерковец // Новое качество экономического роста: инновации, инвестиции, конкурентоспособность: Сб. материалов Междун. науч.-практ. конф., 25-26 октября 2007 г. – Минск: Право и экономика, 2007. – С. 110-111.

43. Білоцерківець В. Економічне зростання в глобальній економіці: ефект Ноаха / В. Білоцерківець // Євроінтеграційний вибір України та проблеми макроекономіки: Тези V Всеукр. наук.-практ. конф., 11 грудня 2008 р. – Д.: Вид-во ДУЕП, 2008. – С. 14-15.

44. Білоцерківець В.В. Про методологічні засади дослідження інноваційної динаміки нової економіки / В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня // Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки України: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 28-30 травня 2009 р. – Д.: Національний гірничий університет, 2009. – Т. 1. – С. 75-76. *Особистий внесок здобувача: розкрито методологічні ос-*

нови дослідження інноваційних процесів.

45. Белоцерковец В.В. Исторический контекст становления грядущей новой экономики / В.В. Белоцерковец // Контуры экономики будущего: тезисы участников VII Междун. Кондратьевская конф., 22-23 ноября 2010 г. – М.: МФК, 2011. – С. 223-225.

46. Білоцерківець В.В. Про імперативні напрями розв'язку еколого-економічних суперечностей / В.М. Тарасевич, В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня // Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 1 жовтня 2011 р. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2011. – С. 129-132. *Особистий внесок здобувача*: досліджено ресурсні обмеження економічного розвитку та неоекономічні шляхи їх послаблення.

47. Белоцерковец В.В. Развитые страны: перманентная стагнация на марше / В.В. Белоцерковец // Перспективы инновационного развития Республики Беларусь: Сб. науч. статей III Междун. науч. конф., 26-28 мая 2012 г. – Брест: Изд-во БрГТУ, 2012. – С. 263-264.

48. Білоцерківець В.В. Інноваційна ритміка довгострокових циклів / В.М. Тарасевич, В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня // Діалектика взаємодії ринкових та інституціональних механізмів сучасної економічної динаміки: Матеріали ХХІІ Міжнар. наук.-практ. конф. II Міжнар. шумпетерівського економічного форуму, 26-27 вересня 2013 р. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2013. – С. 52-53. *Особистий внесок здобувача*: досліджено зміни тривалості довгих хвиль.

Публікації в інших виданнях – б, основними з яких є:

49. Білоцерківець В.В. Міжнародні стратегії економічного розвитку: навч. посібн. (гриф МОНУ) / А.О. Задоя, В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня та ін.; За ред. А.О. Задоя. – К.: Знання, 2007. – 332 с. *Особистий внесок здобувача*: досліджено стратегії розвитку економік перехідного періоду та цивілізаційні виміри економічного поступу.

50. Білоцерківець В.В. Міжнародна економіка: підручн. (гриф МОНУ) / В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня, В.К. Лебедева та ін.; За ред. А.О. Задоя, В.М. Тарасевича. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 416 с. *Особистий внесок здобувача*: показано особливості міжнародного науково-технологічного обміну та наслідки глобалізації економічного розвитку.

51. Білоцерківець В.В. Економічна теорія. Національна економіка: підручн. (гриф МОНУ) / В.М. Тарасевич, В.Я. Швець, В.В. Білоцерківець та ін.; За ред. В.М. Тарасевича. – К.: Знання, 2012. – 270 с. *Особистий внесок здобувача*: розкрито історичні аспекти формування національної економіки.

52. Білоцерківець В.В. Економічна теорія. Макроекономіка: підручн. (гриф МОНУ) / В.М. Тарасевич, В.В. Білоцерківець, С.П. Горобець та ін.; За ред. В.М. Тарасевича. – К.: Знання, 2012. – 206 с. *Особистий внесок здобувача*: досліджено проблеми та моделі економічної динаміки.

АНОТАЦІЯ

Білоцерківець В.В. Нова економіка: зміст, генеза та авангардний характер. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки. – Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет», Дніпропетровськ, 2014.

У дисертаційній роботі сформовано теоретико-методологічні основи пізнання сутності та змісту нової економіки, виявлено засади її становлення, функціонування та авангардного розвитку. Дослідження генези нової економіки здійснено на основі ризомної версії методу холістичного автопоезису, що дозволило визначити нову економіку як самоорганізаційну, саморекурентну, самореферентну автопоетичну цілісність, елементам якої притаманна висока схильність до мінливості, оновлення, а їх дифузія має ризомний характер.

Виявлено синхронність зародження економіки та нової економіки, розкрито специфіку її генези в умовах первісного суспільства. Виокремлено основні типи нової економіки: доіндустріальний, індустріальний, постіндустріальний. Визначено їх особливі характеристики та умови домінування. Обґрунтовано передумови переходу до нової економіки індустріального та постіндустріального типів.

Запропоновано концептуальні підходи до визначення характеру кривих попиту та пропозиції новоекономічних благ, виокремлено їх стандартні та нестандартні конфігурації. Отримала подальший розвиток теорія економічної динаміки в аспекті пояснення технологічного домінування розвинених країн та особливостей економічного зростання в країнах, що розвиваються, їх біфокального розподілу за рівнем ВВП на душу населення роллю нової економіки постіндустріального типу.

Ключові слова: нова економіка, необлаго, новоекономічна надрента, типи нової економіки, демографічно-ресурсні виклики, автопоетична цілісність, нова економіка доіндустріального типу, нова економіка індустріального типу, нова економіка постіндустріального типу.

АННОТАЦИЯ

Белоцерковец В.В. Новая экономика: содержание, генезис и авангардный характер. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 08.00.01 – экономическая теория и история экономической мысли. – Государственное высшее учебное заведение «Национальный горный университет», Днепропетровск, 2014.

В диссертационном исследовании разработаны теоретико-методологические основы познания сущности и содержания новой экономики, выявлено основы ее становления, функционирования и авангардного развития.

Исследование генезиса новой экономики осуществлено на базе ризомной версии метода холистичного автопоэзиса, что позволило определить новую экономику как самоорганизовывающуюся, саморекурентную, самореферентную автопоэтическую целостность, элементом которой присуща высокая склонность к изменчивости, обновлению, поливариативности и трансформации в свои новые версии, а их диффузия происходит скачкообразно и разрывно, приобретая ризомные признаки. Обосновано определение новой экономики как экономической категории в части актуализации отношений, возникающих между экономическими субъектами в процессе потребления, производства, распределения и обмена необлагаемых. Показано, что одним из основных критериев динамики новой экономики выступает изменение величины сверхрента потребителей и раскрыты основные способы их трансформации.

Выявлена синхронность зарождения экономики и новой экономики, специфика ее генезиса в условиях первобытного общества. Раскрыты цивилизационные особенности эволюции новой экономики, выявлены базовые стратегии поведения экономического субъекта в условиях усиливающегося ресурсного кризиса (афлунтизм и надеризм). Показаны преимущества стратегии, предполагающей ориентацию на потребление, и амортизационная роль стратегии, ориентированной на потребительское самоограничение.

Выделены основные типы новой экономики: доиндустриальный, индустриальный, постиндустриальный. Определены их особенные характеристики и условия доминирования. Обоснованы главные предпосылки перехода к новой экономике индустриального типа: резкое усиление демографически-ресурсных вызовов в сочетании с низкой эффективностью труда и нехваткой капитала, вызвавшие компенсационный рост производительности труда на основе радикальных организационных и технологических модернизаций. Раскрыты причины, временной период и специфика перехода экономически развитых стран к новой экономике постиндустриального типа, приобретающей авангардный характер.

Предложены концептуальные подходы к определению характера кривых спроса и предложения новоэкономических благ, выделены их стандартные и нестандартные конфигурации.

Получила дальнейшее развитие теория экономической динамики в аспекте объяснения технологического доминирования развитых стран, догоняющего экономического роста в некоторых развивающихся странах. Показана роль новой экономики постиндустриального типа в бифокальном распределении стран по уровню ВВП на душу населения. Раскрыто влияние новой экономики на сокращение продолжительности долгосрочных циклов, объясняемое временным уплотнением технологическо-потребностных трансформаций.

Предложены рекомендации по усовершенствованию государственного регулирования развития современной новой экономики в Украине посредством ак-

тивизации использования инструментария государственно-частного партнерства, эффективного перераспределения новоэкономической сверхренты от потребителей в пользу национальных производителей на основе соответствующих изменений в фискальной политике, введения для предприятий обязательных нормативов отчислений на осуществление научно-исследовательских и опытно-конструкторских разработок.

Ключевые слова: новая экономика, необлаго, новоэкономическая сверхрента, типы новой экономики, демографически-ресурсные вызовы, автопоэтическая целостность, новая экономика доиндустриального типа, новая экономика индустриального типа, новая экономика постиндустриального типа.

SUMMARY

Bilotserkivets V.V. New economy: content, genesis and vanguard character.

– The manuscript.

Dissertation for a Doctor Degree in Economics. Specialty 08.00.01 – Economic Theory and History of Economic Thought. – State Higher Educational Institution «National Mining University». – Dnipropetrovsk, 2014.

In this dissertation theoretical-methodological bases of cognition of essence and content of new economy are formed, principles of its becoming, functioning and vanguard development found out. Research of genesis of new economy is carried on the basis of rhizome version of holistic autopoietic method, that allowed to determine the new economy as self-organization, self-recurrence, self-reference autopoietic integrity, to the elements of that inherent high propensity to changeability, updating, and their diffusion occurs abruptly and discontinuous, has rhizome character.

The synchronicity of emergence of the economy and of the new economy are found, reveals the specificity of its genesis in terms of primitive society. The basic types of the new economy are separated: pre-industrial, industrial, postindustrial. Certainly them the special descriptions and prevailing terms. Pre-conditions of passing to the new economy of industrial and post-industrial types are reasonable.

The conceptual approaches to determine the curves of supply and demand of new- economy goods are proposed, certainly them standard and non-standard configurations. The theory of economic dynamics in terms of explaining the technological dominance of developed countries and features of economic growth in at emergence countries are developed, them bifocal distribution in terms of GDP per capita the role of the post-industrial new economy are reasonable.

Keywords: new economy, new-goods, new-economy excess rent, types of new economy, demographically-resource calls, autopoietic integrity, pre-industrial new economy, industrial new economy, post-industrial new economy.

Білоцерківець Володимир Вікторович

**НОВА ЕКОНОМІКА:
ЗМІСТ, ГЕНЕЗА ТА АВАНГАРДНИЙ ХАРАКТЕР**

(Автореферат)

Підписано до друку 10.04.2014 р. Формат 60x84 1/16.

Папір офсетний. Ризографія. Ум. друк. арк. 1,9.

Тираж 150 прим. Зам. № 4599.

Віддруковано в ТОВ «Роял Принт»

пр. Кірова, 97, м. Дніпропетровськ, 49054

тел. (056) 794-61-04(05)

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

серія ДК № 4121 від 27.07.2011.